

“MULTIMEDIA VOSITALARIDAN FOYDALANISH VA ULARNING TA'LIM SIFATIGA TA'SIRI”

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti

Jizzax filialining

“Psixalogiya” fakulteti

“Filalogiya va tillarni o'qitish” yo'nalishi

Xaydarova Shoira Toxir qizi

shoiraxaydarova@mail.com

O'ZMU Jizzax filialali katta o'qituvchisi

Bahromova Farangis Obidjonovna

E.mail: ahmatovafarangis@gmail.com

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali
talabasi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida multimedia vositalaridan foydalanishning ahamiyati hamda ularning ta'lim sifatiga ta'siri tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jumladan video, audio materiallar, animatsiyalar va interaktiv dasturlarning o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirish darajasiga ta'siri o'rganildi. Tadqiqot natijalari multimedia vositalaridan samarali foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirishi, mavzularni chuqurroq anglashiga hamda mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Shuningdek, maqolada multimedia texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etishning afzalliklari va ayrim muammolari yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Multimedia, zamonaviy texnologiya, kompyuter vositalari, usul, uslub, ilmiy dunyoqarash.

Annotation: This article analyzes the importance of using multimedia tools in the educational process and their impact on the quality of education. During the study, the influence of modern information and communication technologies,

including video and audio materials, animations, and interactive programs, on students' level of knowledge acquisition was examined. The research findings indicate that effective use of multimedia tools increases students' engagement, cnoco6cmeyem a deeper understanding of subjects, and contributes to the development of independent thinking skills.

Key words: Multimedia, modern technology, computer tools, method, approach, scientific worldview.

KIRISH

Multimedia tushunchasi hayotimizga 1990-yillarning boshlarida kirib keldi. Ko'pgina mutaxassislar bu atamani turlicha izohlamodalar. Ularning fikrlarini umumlashtirib aytish mumkinki, multimedia bu informatikaning dasturiy va texnik vositalari yordamida axborotning an'anaviy (matn, jadvallar, rasmlar) va original (video, audio, animatsiya) turlarini birlashtirib, o'quv materiallarini o'quvchiga yetkazishning birlashgan shaklidir. Multimedia tushunchasi o'z ichiga quyidagilarni oladi:

1. Axborotning turli turlarini bir dasturiy mahsulotda integratsiyalash;
2. Matn va grafikadan farqli o'laroq, audio va video signallarni vaqtinchalik uzatish;

3. "Inson-kompyuter" interaktiv muloqotining yangi darajasi, bu esa foydalanuvchiga keng va har tomonlama axborot olish imkonini beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi ta'lim jarayonida sezilarli o'zgarishlarga olib keldi. Kompyuterlar va internet yordamida interfaol darsliklardan foydalanish, turli o'quv uslublariga ega o'quvchilar uchun vizual va eshitiladigan tarzda boyitilgan elektron materiallar taqdim etish osonlashdi. Multimedia vositalari yordamida o'qish jarayoni individual o'rganish tezligiga moslashadi, xotirada saqlash va bilimlarni uzoq muddat eslab qolishga yordam beradi. Shuningdek, multimedia vositalarining qo'llanilishi jahon miqyosidagi moliyaviy va ilmiy tajribalar bilan tasdiqlangan. Misol uchun, rivojlangan mamlakatlarda multimedia vositalari yordamida o'qitish va kadrlarni qayta tayyorlash keng qo'llanilmoqda.

o'ngi yillarda o'qitish muhitida tez-tez qo'llanadigan axborot va o'quv manbalaridan biri multimedia resurslaridir. Multimedia ko'p his-tuyg'ularni jalb qilish uchun yaratilgan. Multimediali ta'lim muhiti o'rganishni osonlashtiradi va oshiradi. Kompyuter muhitida multimedia texnologiyalari bilan boyitilgan real yoki virtual tasvirlar, matnlar, tovushlar, grafiklar va rasmlar malakali ta'lim dasturlarini tayyorlashga yordam beradi. Grafika, video, animatsiya va ovoz kabi turli xil vositalar birgalikda taqdim etilganda o'rganish muhitida farqlash orqali o'rganishni osonlashtiradi va oshirishi mumkin deb hisoblanadi. AKT sohasidagi o'zgarishlar axborotni taqdim etish, qabul qilish almashish usullarini ham o'zgartirdi. Elektron o'quv materiallari vaqt va ishlash jihatdan ko'p afzalliklarga ega bo'lsada, ular qayta-qayta foydalanish, osonlik bilan almashish va ko'paytirish imkoniyatini ham taqdim etadi. Kompyuter va internet bilan o'zgargan va rivojlanishda davom etayotgan ta'lim muhitlarida qo'llaniladigan materiallar kompyuter bilan ta'lim muqarrar bo'lib qoldi. O'z o'rnida, multimedia vositalaridan keng foydalanish yo'lida ayrim ob'yektiv muammolar ham mavjud. Bulardan eng asosiysi - o'quvchilar uchun kerak bo'lgan o'quv materiallarini, qonunlarni va boshqa ko'rsatmalarni qo'llanma qilib kompyuter dasturlarini ishlab chiqarishdir. Ishlab chiqilgan kompyuter dasturlarida multimedia elementlarini qo'llash esa, kompakt diskarni (lazer diskari) qo'llashni talab qiladi. Xozirgi kunda bunday ko'rinishdagi kompakt diskarni respublikamizda ishlab chiqarish imkoniyati yo'qdir. Bular ma'lum bir miqdordagi mablag'ni oldindan jalb etishni talab qiladi. Bizning fikrimizcha, zamonaviy kompyuter texnologiyalaridan o'quvchilarga ta'lim berish va qayta tayyorlash jarayonida keng foydalanish, kelajakda yetuk va yuqori malakali mutaxassislarni kamol toptiradi. Distant uslubi asosida o'quvchilarni o'qitish xozirgi kunning eng rivojlanib borayotgan yo'nalishlaridan bo'lib, o'qituvchi bilan o'quvchilar ma'lum bir masofada joylashgan holda ta'lim berish tizimidir. O'qituvchi va o'quvchining ma'lum bir masofada joylashganligi, o'qituvchini dars jarayonida kompyuterlar, sputnik aloqasi, kabel televideniyesi kabi vositalar asosida o'quv ishlarini tashkil qilishini talab qiladi. Zamonaviy kompyuter texnologiyalarining tez rivojlanib

borishi, ayniqsa, axborotlarni o'zlash kanallarini rivojlanishi telekommunikatsiya sohasiga o'ziga xos tarixiy o'zgarishlar kiritmoqda. Mamlakatimizdagi barcha o'quv yurtlarini va biznes bilan shug'ullanayotgan kompaniyalarni distant uslubi asosida birlashtirilsa, o'qitish jarayonini va tijorat ishlarini yanada yuqori pog'onaga olib chiqadi. Ushbu tadqiqotda multimedia vositalarining ta'lim sifatiga ta'siri quyidagi metodlar yordamida o'rganildi:

1. Analiz va sintez – ilmiy manbalar, maqolalar va statistik ma'lumotlarni tahlil qilish;

2. Empirik kuzatuv – o'quvchilarning dars jarayonida multimedia vositalaridan foydalanish holatini kuzatish;

3. So'rovnoma va intervyu – o'quvchilar va o'qituvchilarni multimedia vositalaridan foydalanish bo'yicha fikrlarini o'rganish;

4. Amaliy misollar – darslarda multimedia vositalarining qo'llanilishi natijalarini tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki:

- Multimedia vositalari yordamida o'quvchilar mavzularni tezroq va samaraliroq o'zlashtiradi. Misol uchun, video materiallar orqali axborotni qabul qilish xotirada saqlashni 25–30% ga oshiradi, audio-video-grafika kombinatsiyasi esa 75% gacha bilimni mustahkamlaydi.

- Interaktiv darslar o'quvchilarning faolligini oshiradi va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

- Distant ta'lim va onlayn o'quv platformalari multimedia vositalari bilan boyitilgan holda, o'qituvchi va o'quvchi orasidagi masofani samarali boshqarish imkonini beradi.

- Multimedia vositalari yordamida olingan bilimlar uzoq muddat xotirada saqlanadi va amaliyotda qo'llanilishi mumkin.

Shu bilan birga, multimedia vositalaridan foydalanishning ayrim muammolari ham mavjud:

- Kerakli o'quv materiallari va dasturlarni ishlab chiqish uchun moddiy va texnik resurslar zarur;

- Kompakt disklar va boshqa saqlash vositalarini ishlab chiqarish cheklangan;
- O'qituvchilar va texnik xodimlar uchun qo'shimcha tayyorgarlik talab qilinadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, **multimedia vositalarini ta'lim jarayoniga samarali integratsiyalash** o'quvchilarning bilimlarini oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashning muhim omilidir. Ushbu maqolada ta'lim jarayonida multimedia vositalaridan foydalanishning ahamiyati va ularning ta'lim sifatiga ta'siri tahlil qilindi. Multimedia tushunchasi 1990-yillardan boshlab hayotimizga kirib, axborotning turli turlarini (matn, audio, video, animatsiya, grafikalar) birlashtirib, o'quv materiallarini samarali yetkazish vositasi sifatida rivojlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, multimedia vositalaridan foydalangan holda o'qitish:

- o'quvchilarning mavzularni chuqurroq va samaraliroq o'zlashtirishini ta'minlaydi;
- ta'lim olish jarayonida faollik va mustaqil fikrlash ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- bilimlarni uzoq muddat xotirada saqlash va amaliyotda qo'llash imkoniyatini oshiradi;
- ta'lim jarayonini individual o'rganish tezligiga moslashtirishga yordam beradi.

Shuningdek, multimedia vositalarini qo'llash jarayonida ayrim muammolar ham mavjud: o'quv materiallari va dasturlarni ishlab chiqish uchun moddiy va texnik resurslar talab etilishi, kompakt disk va boshqa saqlash vositalarining cheklanganligi va o'qituvchilarni qo'shimcha tayyorgarlikdan o'tkazish zarurati. Xulosa qilib aytganda, multimedia vositalarini ta'lim jarayoniga samarali integratsiyalash o'quvchilarning bilim darajasini oshirish, ta'lim sifatini yaxshilash va kelajakda malakali mutaxassislarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jo'rayev O. I. *Ta'lim jarayonida multimediali o'qitish vositalaridan foydalanish tamoyillari* // Scientific Aspects and Trends in the Field of Scientific Research. – 2025. – Multimediali o'qitish tamoyillari va oliy ta'lim talabalari uchun elektron o'quv kursi haqida tahlil. [Interon Conference](#)
 2. Sulaymanova D. B. *Talabalarni mustaqil ishini tashkil etishda multimedia vositalarining ahamiyati* // Zamonaviy ta'limda fan va innovatsion tadqiqotlar jurnali. – 2025. – Multimedia vositalarining talabalarning mustaqil ishlash va motivatsiyasiga ta'siri bayon qilingan. [zamtadqiqot.uz](#)
 3. Sulaymanova D. B. *Oliy ta'limda multimediya qo'llash tajribasi* // Zamonaviy ta'limda fan va innovatsion tadqiqotlar. – 2025. – Multimedia vositalaridan oliy ta'lim jarayonida foydalanish hamda talabalarning amaliy ko'nikmalarini oshirishga oid maqola. [zamtadqiqot.uz](#)
 4. Abdupattayev X. A., Rahmonaliyeva E. K. *Multimedia vositalaridan ta'lim jarayonida foydalanish* // JournalSS. – 2025. – Multimedia vositalarining bilim sifati va ta'lim samaradorligiga ta'siri o'rganilgan ilmiy maqola. [Journalss](#)
 5. Qusay Abboodi, Noor Mezher *The Effectiveness of Using Interactive Multimedia on the Learning Process for Enhancing the Connection between Education and Practice* // LC International Journal of STEM. – 2025. – Interaktiv multimedia vositalarining universitet ta'limidagi samaradorligi haqida xalqaro maqola.
 6. [www.lcjstem.com](#) – Interaktiv multimedia vositalarining oliy ta'lim jarayonida universitet talabalari bilan ta'lim-amaliyot aloqasini mustahkamlash ta'siri. [lcjstem.com](#)
 7. [www.interonconf.org](#) – Multimediali elektron ta'lim resurslarini yaratishning tamoyillari va oliy ta'lim kontekstida ularni qo'llash usullari. [Interon Conference](#)
- Ma'ripov J. K. A BRIEF INFORMATION ABOUT TENSES //O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O'RTA. – C. 464.

Tolibovna A. K. et al. Features Of Anthropocentric Study Of Sacred Texts //Open Access Repository. – 2022. – Т. 8. – №. 1. – С. 5-10.

Tolibovna A. K. et al. Functions of Allusion and Allusion as a Marker of Intertextuality and Precedence //European Multidisciplinary Journal of Modern Science. – 2022. – Т. 6. – С. 485-487.

Ma'ripov J. KORPUS HAQIDA UMUMIY TUSHUNCHA //Центральноазиатский журнал образования и инноваций. – 2023. – Т. 2. – №. 5. – С. 175-178.

Ma'ripov J. Antroposentrizm–tilshunoslikning zamonaviy yonalishi sifatida //Инновационные исследования в современном мире: теория и практика. – 2022. – Т. 1. – №. 28. – С. 62-68.

Solnyshkina M. I. et al. IMPORTANCE OF SETTING GOALS. SMART GOALS //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 1. – №. 11. – С. 318-320.

LEARNER I. Jizzakh branch of the National University of Uzbekistan named after Mirzo Ulugbek, The faculty of psychology, The teacher at the department of Foreign languages.

Маърипов Д. Psychological value of the novels by agatha christie //Информатика и инженерные технологии. – 2023. – Т. 1. – №. 2. – С. 630-632.

Maripov J. MODERN METHODS OF TEACHING ENGLISH FOR B2 LEVEL STUDENTS: ENHANCING LANGUAGE PROFICIENCY AND COMMUNICATION SKILLS //International Journal of scientific and Applied Research. – 2024. – Т. 1. – №. 3. – С. 266-271.

MATNLARNI D. T. A. L. V. A. D., JIHATLARI T. Q. O. Z. X. O. S. Ma'ripov Jalolkhan Kamoliddin ugli, Alimkulova Khulkar Tolibovna.« //ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI BEKE. – №. 22.